

Wandeling Vogeleiland, een "doe-het-zelf-excursie"

Periode september

Voor het hele gezin!

De maandelijkse rondwandeling met natuurgids gaat vanwege corona niet door. Deze wandeling komt ervoor in de plaats. Je kan hem alleen en/of met kinderen lopen in 1 tot 1½ uur (lengte ongeveer 1 km). Omdat de wandeling grotendeels over ongelijke, soms modderige paden loopt is hij minder geschikt voor kinderwagen, rollator of rolstoel.

De beschrijving is gemaakt voor de maand september. Afhankelijk van de weersomstandigheden zullen beschreven planten nog in bloei staan of al uitgebloeid zijn.

Hoe werkt het?

Op de website van IVN Amstelveen kan je deze rondleiding downloaden of lezen op telefoon of tablet. Je kunt hem natuurlijk ook vooraf afdrukken. In de tekst worden veel plantennamen genoemd. In de bijlage 1 hebben we ze nog een keer voor je onder elkaar gezet.

Natuurgids, en maker van deze wandeling Margo de Ket, vindt dit eiland een 'geheime tuin'. En geeft een paar goede tips: neem een flora mee, om de planten die genoemd zijn op te zoeken. Maar nog belangrijker: rust, en eventueel een camera. Of een prettig boek. Wat rondkijken en vooral ouderwets 'mijmeren' en vanaf een bankje rustig wat dagdromen, daar is dit eiland vooral voor gemaakt. Om dan bij het rondwandelen "tegen dingen aan te lopen". Waar je dan zoal tegenaan kunt lopen, daar wil Margo wel bij helpen.

Daarnaast is er op dit moment, september 2020, een foto tentoonstelling over insecten. Dat is erg leuk om ook 'mee te nemen'.

Het gebied

Het Vogeleiland, nabij parkeerplaats Groot Kinderbad in het Amsterdamse Bos, is een heemtuin geworden. Dat was niet de bedoeling van wijlen boswachter Piet Brander, die met het idee kwam een aantal vogelbiotopen te creëren op een stukje grond van net drie hectaren in het aan te leggen Amsterdamse Bos.

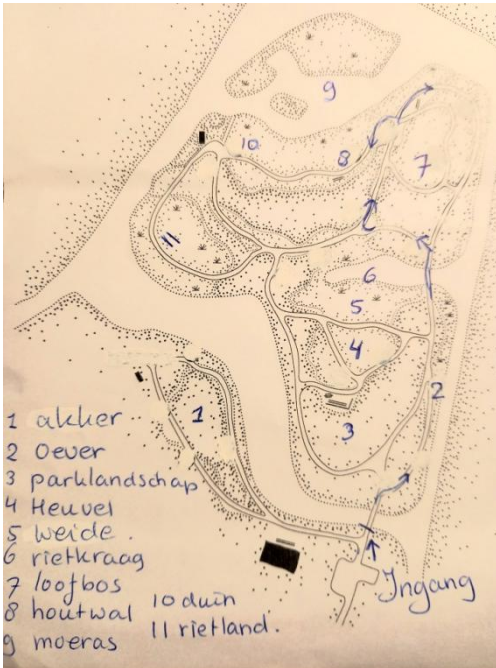
Jakoba Helena (Ko) Mulder (1900-1988) was een architecte en stedenbouwkundige. Ze werkte vanaf 1930 bij de afdeling Stadsontwikkeling in Amsterdam. In 1958 volgde zij professor Cornelis van Eesteren op als hoofd van deze afdeling.

Ko Mulder ontwierp in de jaren '30 van de vorige eeuw het Boschplan, het huidige Amsterdamse Bos. Zij maakt later ook ontwerpen voor het Beatrixpark en Spaarnwoude en ook rond park Frankendaal. Veel minder bekend zijn haar bijdragen aan het Algemene Uitbreidingsplan (AUP). Zo heeft zij een belangrijk stempel gedrukt op de verschillende uitbreidingsgebieden in Amsterdam.

Het Vogeleiland werd ingericht met verschillende landschapselementen, zodat veel verschillende vogelsoorten zich op het eiland zouden laten zien. Zelfs met schelpenstrandje voor plevier en visdief en een steile wand voor ijsvogel en oeverzwaluwen. Maar de omringende bomen van het Bos werden snel hoger en het open karakter van het eiland verdween. Hierdoor nam het aantal soorten vogels af.

Dat was de aanleiding om van het Vogeleiland een heemtuin te maken. Er zijn verschillende biotopen gecreëerd, te weten (zie kaart): weide met een heuvel, parklandschap, duingebied, een moerasgebied, een 'houtwal', een loofbos met heuvel, een oeverstrook, en een akker (links buiten het eiland). Het gebied werd in het verleden intensief beheerd. Het Vogeleiland werd een verzorgde tuin waar honderden verschillende plantensoorten voorkwamen.

Sinds de jaren tachtig werd het beheer door bezuinigingen en een ander idee van 'beheer' minder intensief. Net als de rest van het bos, verruigde het eiland. De bloemenheuvel was totaal vergrast (ook door de stikstofneerslag van de vele vliegtuigen!) en het moeras met sloot groeide dicht. Plantensoorten verdwenen door de beschaduwing van de steeds hogere bomen en één plek werd zelfs overgenomen door de Japanse duizendknoop! De soorten gebied en begroeiing liepen in elkaar over, maar het is met ruim 300 soorten nog steeds een paradijs voor insecten.

Sinds 2011 is daar verandering in gekomen. Een groep vrijwilligers onder leiding van Manou van der Noort, boswachter van het Amsterdamse Bos, is hard aan de slag gegaan om de heemtuin weer meer licht en ruimte te geven. Een aantal bomen is gedund, de paden weer hersteld, een sloot door het moeras uitgebaggerd zodat er weer een droger rietveld kon ontstaan en je weer kunt genieten van mooie uitzichten vanaf de gerestaureerde bankjes. Complimenten!

De akker en de zogenaamde Limburgse heuvel zijn in 2013 ingezaaid met zaden van wilde bloemen. Het doel is om er door een intensief maai beleid twee bloemrijke graslanden te creëren.

Het Vogeleiland is nu dagelijks open voor iedereen (**zonder hond!**). In de luwte van het omringende drukke bos kun je hier verschillende vogels horen. Het wemelt er van de vlinders en insecten. In het voorjaar staat het vol met stinzeplanten. Met mei- en sleedoorn bloeiend aan de rand van het veld.

En dan nu de wandeling

Na de zomerwende, als de planten gebloeid hebben, groeit alles flink door. Planten zetten zaden en de bladeren halen nog zoveel mogelijk kracht uit het afnemende licht om voedsel voor de winter in wortels op te slaan

De wandeling begint bij het bruggetje bij de ingang van het Vogeleiland.

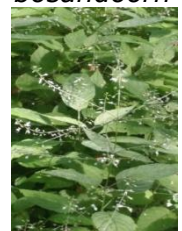
Links direct na het bruggetje groeit **bosandoorn**. De bladeren ruiken sterk! Kneus er een tussen je vingers.

En rechts langs de oever groeit het **zevenblad** gestaag door en staan **tongvarens**, de hangende grasachtige pollen van 'hangende zegge' en verder langs de oever zijn **helmkruid** (let op de grappige zaden), **koninginnekruid** en **wilgenroosjes** te zien.

Links van dat pad is een mix van **bonte dovenetel** (verwilderde soort), **schijnaardbeitjes** en de iele witte bloemen van het **heksenkruid**.

bosandoorn

heksenkruid

Net voorbij 'kruispuntje' links is **bingelkruid** te zien, **trosglidkruid** (zaden!) en rechts wat doorgesloten **lieve vrouwen bedstro**.

trosglidkruid

Bij doorlopen over een inham van het water zijn rechts de mooie **koningsvarens** te zien; je loopt onder een grote **hazelaar** door en links in het rietkraag veldje steken de ronde zaaddozen van **kleine kaardenbol**, 1,5 meter hoog uit de begroeiing. Bij het 'loofbos' aangekomen, zie je de 'gespierde' stam van de Haagbeuk, de **spaanse aak** of Inlandse esdoorn (vroeger veel gekapt/gesnoeit voor gebruikshout, gereedschap enz) en rechts de verhoude lianen van de **bosrank** die zeer! stevig om bomen groeien.

kleine kaardebol

Loop rechtsom langs het water

Daar staan links de **stekelvarens**, om de hoek, tussen de beemdooievaarsbekken, de **roomse kervel**. Deze ruikt naar anijs! Dus probeer uit welke het is. Rechts de enorme bladeren van het **groot hoefblad**. Langs het riet staat misschien nog net de hoge **wederik** geel te bloeien. Maar de **inheemse berenklauw** heeft al schermen voor zaad.

Trappetje op

Op de heuvel staat een apart geval: de '**tulpenboom**', die aparte 'kegels' heeft: het is in de evolutie een zeer oude: de overgang van naaktzadigen naar bedektzadigen. Zoek wat oude kegels op de grond. De 'bloemen' zijn zeer kleurrijke (geel), snel afvallende schutbladen.

tulpenboom

Om het loofbos heengelopen staan links **hondsroos**, (lange gebogen stengels), een **kardinaalsmuts** die nog net niet kleurt, maar te herkennen is aan de verticale streepjes op de takken. Een **sleedoorn** met mooie donkerblauwe bessen. Die zijn nog niet lekker maar na een week in de vriezer wel te bewerken; door de kou wordt het zetmeel in suiker omgezet en gaat de bittere smaak er af. (je kunt er prima sterke drank van maken, maar de grote pitten maken jam maken lastig).

kardinaalsmuts

Rechts is het moeraslandje. Daarin is de sloot weer uitgediept. Het is een klus om daar genoeg nat/droog te maken, zodat niet alles met riet dichtgroeit. In het drogere voorste stuk zijn o.a. **moerasspirea** en de **grote ratelaars** te zien, letterlijk, want de zaaddozen ratelen nu. Normaal bloeit hij geel. Ratelaar parasiteert wat op gras, zodat op de vrijkomende stukken vaak **orchideeën** te zien zijn. Ook zie je nog het paars van de **brunel**, het geel van de **paardenhoeftklaver** tussen het riet klimmen. En als je goed door de knieën gaat en goed kijkt: het mooie kleine lipbloempje **ogentroost**. Mossen zijn er ook talrijk in dit stukje; haarmos, gaffeltandmos..... maar dat is meer voor een 'life' excursie. Links van het moeras is een stukje duin te zien. Veel woekerende **bramen** (stikstofliefhebber) en de hoge stengels met de donkerrode zaadbollen van uitgebloeide **grote pimpernel**. Er staan nog wat **koekoeksbloemen** te bloeien, samen met al zaaddozen aan dezelfde plant.

moerasspirea

Aan het eind van het duin, kun je links van de hut met het bankje het rietland in lopen. Bij het begin zie je de stengels met rode bessen nog uit de grond steken; die zijn van de aronskelk.

Hier staan de **wolfspoot**, met de typisch gezaagde bladeren, **hennepnetel** en **harig wilgenroosje**. De paarse pluimen van de **kattenstaart** bloeien ook nog.

Ga je linksaf voor het rietland, dan is er een ruigte met van alles. Veel uitgebloeide **smeewortel**, aan het water **elzebomen**, waarvan vroeger de 'elzeppen' wel als pruimtabak werden gebruikt. De knalrode bessen van de **gelderse roos** zie je ook nog een winter lang: niet te eten voor vogels, behalve na een vorstperiode (dan wordt het zetmeel omgezet in suiker) en als er echt niets meer te eten is. Pestvogels zijn er wel gek op: als die in een strenge winter tot hier afzakken weten zij ze te vinden.

wolfspoot

Om de sloot heen de heuvel op zie je nog wat wilde 'weidebloemen' staan. Paarse 'pluimen' maar met gezaagde bladeren is **betonie**. De roze bloemen van **kaasjeskruid** zijn er misschien nog, maar anders is het zaadje openmaken en het kransje met 'minikaasjes' bekijken wel leuk. Boerenwormkruid wordt hier ook heel hoog.

Linksom de heuvel op staat een **jeneverbes**, een boom die kieskeurig is qua grondsoort, en zich via zaden erg langzaam voortplant. Daarom verdwijnt de boom in het wild snel.

Onder het struikgewas is een flinke pol **stinkend nieskruid** te zien. Onder het muurtje een flink stuk met **wollige munt**. Dat is goed te gebruiken voor pesto en thee.

Het bankje staat onder de **taxusbomen**. De rode vruchten daarvan zijn wel eetbaar maar de pitten dodelijk giftig.

betonie

Op de **heuvel** is het misschien goed om even te zitten en te proberen tussen de vliegtuigen door wat vogels te horen. Dat is lastig: want behalve de 'ploeit ploeit' van de boomklevers en het miauwen van de buizerden boven het bos is het vrij stil. De meeste zangvogeltjes zijn weer vertrokken naar warmere/lichtere oorden. Maar toch.

De heuvel met het (gladde!) trapje weer af, en je staat in het laantje met de hazelaars. Heel fotogeniek, vooral in het voorjaar!

Aan de overkant van het water is de akker. Daarheen lopen is ook de moeite waard. Er worden ouderwetse 'akkerbloemen' op gekweekt; zoals **bolderik**, **akkerkool**, **vlas**, **grote muur**, **knoopkruid** enz. Met het verdwijnen van het graan op akkers, zijn veel akkeronkruiden ook verdwenen.

Je kunt rond de akker lopen en kijken wat er zoal staat. In elk geval kun je niet heen om de hoog opgeschoten uitgebloeide **alant**.

Zoals al gezegd: Het is ondoenlijk om elke leuke plant te noemen.

Dat zou met een handleiding als dit een saaie opsomming worden. Ook nu is het al een aardige lijst geworden. Maar het idee is: Zoek eens een opvallend plantje op.

Of Kijk gewoon eens wat gedetailleerder naar wat plantjes.

Of je weet hoe ze heten is misschien niet zo belangrijk. Maar dat ze gezien worden wel.

En volgend jaar hoop ik gewoon weer een excursie te kunnen geven met wat meer 'tweerichtingsverkeer'!

Vond je het leuk, moeilijk, mooi? Heb je iets gemist of en andere tip voor ons? Laat het ons weten. Dit kan onder andere via [facebook](#).

Een aanrader is nog de website van het [vogeleiland](#). Veel bezoekers aan dit gebeid geven wat ze gezien hebben door aan [waarnemingen.nl](#). Het is de moeite waard om daar ook eens een kijkje te nemen.

Houd voor informatie over activiteiten, informatie of nog meer leuke wandel en/of fietstochten onze website, [IVN Amstelveen](#), in de gaten.

Tot slot: Geniet van de natuur, maar check jezelf na afloop grondig op teken. Ze zitten overal dus ook op het Vogeleiland en ook nog in dit jaargetijde.

Bijlage: De plantennamen in alfabetische volgorde

akkerkool	kattenstaart
betonie	kleine kaardenbol
bingelkruid	knoopkruid
bolderink	koekoeksbloem
bonte dovenetel	koninginnekruid
bosandoorn	koningsvaren
bosrank	lieve vrouwen bedstro
braam	moerasspirea
brunel	ogentroost
elzeboom	paardenhoeftklaver
geldese roos	roomse kervel
groot hoefblad	schijn aardbei
grote muur	sleedoorn
grote pimpernel	smeerwortel
grote ratelaar	spaanse aak
hangende zegge	stekelvaren
harig wilgenroosje	stinkend nieskruid
hazelaar	taxusboom
heksenkruid	tongvaren
helmkruid	trosglidkruid
hennepnetel	tulpenboom
hondsroos	vlas
inheemse berenklauw	wederik
jeneverbes	wilgenroosje
kaasjeskruid	wolfspoot
kardinaalsmuts	wollige munt
	zevenblad